

"Сейфуллин оқулары– 14: Жастар, ғылым, инновациялар: цифрландыру - жаңа даму кезені » атты Республикалық ғылыми-теориялық конференциясының материалдары = Материалы Республиканской научно-теоретической конференции «Сейфуллинские чтения – 14: Молодежь, наука, инновации: цифровизация - новый этап развития» -2018. - Т.І, Ч.1. - Б.43-44

ҚАЗАҚСТАН АУЫЛШАРУАШЫЛЫҒЫНА ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗУ

Сарманова Р.С., Қалдыбекова Н.С.

Ұялы телефондар, спутниктер, радиоқабылдағыштар, қашықтықтан зондтау, интернет, «үлкен деректерді» өңдеу (Big Data) біздің өмірімізді көптеген жолдармен өзгерткен құралдардың толық тізімі емес. Бұл құралдар ауыл шаруашылығына және азық-түлік өндірісіне ұқсас әсер етуі мүмкін. Негізінен, электрондық-ауыл шаруашылығы бойынша ақпараттық-коммуникациялық технологияларды, соның ішінде ауылдық жерлерді дамыту саласындағы цифрлық технологияларды қолданудың инновациялық әдістерін құру, дамыту және қолдану болып табылады. Ауылшаруашылық өнімі экологияға бағдарланған және экономиканың осы секторында цифрлық технологиялар енгізілсе неғұрлым дәл болуы мүмкін жауап. Бұл ақпарат транзакциялық шығындарды азайту, қызмет көрсетуді жақсарту, жаңа жұмыс орындарын құру және фермерлер, өндірушілер мен тұтынушылар арасындағы байланыстарды орнату процедураларын жеңілдетуді көрсетеді. Электрондық-ауыл шаруашылық идеясын іске айналдыру үшін FAO елдерді өздерінің ауыл шаруашылық стратегияларын әзірлеуді, оның ішінде оларды жүзеге асыру үшін жол картасын жасау арқылы шақырады [1, 2].

Ауыл шаруашылығы- азық-түлік және экономикалық қауіпсіздікті, сондай-ақ елдің еңбек әлеуетін, әсіресе ауылдық жерлерде қамтамасыз ететін, Қазақстан экономикасының негізгі салаларының бірі болып табылады.

Аймақта әлемде 9-шы орынды алатын Қазақстан ауыл шаруашылығын дамыту үшін үлкен мүмкіндіктерге ие. Республика астық экспорттаушылардың ондығына кіреді. Жыл сайын 6 млн. тоннаға дейін Орталық Азия елдеріне, Еуропалық Одақ елдеріне 2 млн. тонна астыққа экспортталады. Жалпы алғанда, қазақстандық экспорттың географиясы әлемнің 70 елін қамтиды, біз үн әлемдік экспорттаушылардың бірі.

ДСҰ-ға кіру кезінде сыртқы нарықтардағы бәсекеге қабілеттілікті арттыру талаптары да арта түсті. Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығында цифрлы технологияларды қолданатын ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің үлесі шамалы болып табылады, бұл өнімділіктің өсуі мен шығындарды азайтуды шектейді. Дегенмен, цифрлы технологиялар арқылы ауыл шаруашылығындағы өзгерістерге үлкен әлеует бар, ал цифрландырудың ауқымды бағдарламасының жағдайында ауыл шаруашылығы дамудың сапалы жаңа деңгейіне жетіп, ел экономикасының

жүргізушісі бола алады. Ауыл шаруашылығын цифрландыру бағдарламасын жүзеге асырудың негізгі бағыттары өнімділікті арттыру және еңбек өнімділігін арттыру, еліміздің азық-түлік қауіпсіздігін сақтау болып табылады.

Қазақстанның агроөнеркәсіптік кешенінде жаңа ақпараттық жүйелерді құру және мемлекеттік ақпараттық жүйелерді дамытумен қатар, аграрлық құрылымдарда автоматтандырылған жүйелерді құру және енгізу шарты міндетті және маңызды болып табылады. Әлемдегі жетекші аграрлық елдердің тәжірибесі бұл көзқарастың сөзсіз мысалы болып табылады. Ауыл шаруашылық өнімдерін өндіру мен қайта өңдеудің көптеген процестеріне АТ-ның көптеген шешімдері тікелей бизнеспен айналысатын тиімділікке, еңбек өнімділігін, табыстылығын арттыруға және, сайып келгенде, агроөнеркәсіп кешенінің шағын фермерлік шаруашылықтарынан ауқымды агрокәсіпорындарға дейін бәсекеге қабілеттілігін арттырады [3].

Отандық ауылшаруашылық өнімдерінің және оны қайта өңдеу өнімдерінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру ішкі нарықта да, экспорттық нарықтарда да отандық өнімдерді алға жылжыту және оларға қолдау көрсету қажеттілігімен тығыз байланысты. Бүгінгі күні, атап айтқанда, өсімдік шаруашылығы саласындағы ауылшаруашылық кәсіпорындары электронды далалық карталарды енгізу және егістік айнарудың автоматтандырылған жүйелерін енгізу, «ақылды шашу» және «ақылды минералдандыру» жүйелерін енгізу бойынша жобаларды жүзеге асыруда. Мал шаруашылығында малдың орналасуын қадағалау, жайылымдарды бақылау және шөптің сапасын бағалау үшін ұшақтарды кеңінен енгізу жоспарлануда.

Заманауи сандық технологиялардың тиімділігіне мысал ретінде Қостанай облысын айтуға болады, мемлекеттік бағдарлама бойынша цифрлық технологияларға 110 млн тенге бөлінген. Аграрлық сектормен қатар тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, денсаулық сақтау және білім беру саласында цифрлы технологияларды енгізу жоспарланып отыр. 2018 жылға дейін «Цифрлық Қазақстан» бағдарламасын жүзеге асыру үшін облыстық әкімдіктің жұмыс комитеті Жол картасы әзірледі. Жоғарыда аталған іс-шараларға қосымша IT-мамандары үшін оқытуды қамтамасыз етеді. Осы мақсатта Қостанай қыркүйек айында «Озат» дарынды балаларға арналған мектепте арнайы мектеп-интернат ашуды жоспарлап отыр. Хусейн Әлиев Қостанай мемлекеттік университетінің ректоры цифрландыру жобаларға ғылыми қолдауды қамтамасыз ете алады оқу орындарының жергілікті ғылыми-зерттеу әлеуетін біріктіру еді хабын құру, ветеринарлық және агробиотехнологиялық университеті ұсынған [4].

Бүгінгі таңда ауыл шаруашылығы министрлігі келесі процесстерді автоматтандырды: ветеринариялық және фитосанитариялық қауіпсіздік; астық қолхаттары; қарыз өтінімдерін жинау және басқару жүйесі; ауыл шаруашылығы техникасын есепке алу; мал шаруашылығы; су және жерді басқару.

Осылайша, Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешеніне цифрлық технологияларды кеңінен қолдану еңбек өнімділігін арттыруға,

ауыл шаруашылығы секторының елдің ЖІӨ өсуіне қосқан үлесін арттыруға, сондай-ақ ауыл шаруашылығы өнімдерінің әлемдік нарықтарға экспорттық әлеуетін ынталандыруға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі

1. www.fao.org/europe/news/detail-news/ru/c/1062337
2. Esenam, A., Aniekan - Overview of digital agriculture: Making growers lives more productive. - Web of science: INTERNATIONAL SUGAR JOURNAL, Том: 119, Выпуск: 1422, Стр. 466-470, JUN 2017
3. https://primeminister.kz/ru/page/.../gosudarstvennaya_programma_digital_kazahstan
4. www.ng.kz/modules/news/print.php?&storyid=29614